

Motion till riksdagen

1988/89:Ub716

av Kjell Nilsson m.fl. (s)

Resurser för forskning m.m. i Kronobergs län

Allmänt om Kronobergs län

Efter att under tre år i följd haft en negativ befolkningsutveckling i Kronobergs län bröts denna utveckling 1987. Folkmängden har ökat både under 1987 och 1988.

Anledningen till den positiva befolkningsutvecklingen i länet som helhet måste tillskrivas det mycket goda sysselsättningsläget. Orderingången och produktionsvolymen i länets industriföretag har genomgående legat på en hög nivå. Detta har resulterat i stor efterfrågan på arbetskraft. Tendenser till överhettning av industriarbetsmarknaden har medfört vissa svårigheter för företagen att rekrytera kvalificerad arbetskraft.

Över huvud taget har Kronobergs län under senare år haft en gynnsam utveckling på arbetsmarknaden. Det återspeglar sig också i den nationella arbetslöshetsstatistiken. Länet har under lång tid haft några av de lägsta arbetslöshetstalen i landet.

Det kan mot denna bakgrund kanske vara svårt att med kraft hävda behovet av akuta, stora närings-, arbetsmarknads- och regionalpolitiska insatser för Kronobergs län. Politiken måste dock vara långsiktig och förutseende. Idealet vore en sådan politik som innebär att åtgärder mot förutsebara kriser sätts in i sådan tid att de inte behöver inträffa.

Hotbilder för Kronobergs län

Vilka hotbilder finns för Kronobergs län och sydöstra Sverige? Enligt den regionala analysen av 1987 års långtidsutredning beräknas den s.k. storstadstillsväxten att fortsätta. Utöver storstäderna är det endast vissa s.k. stödjepunkter som beräknas få en tillväxt. Dessa stödjepunkter bedöms få betydelse för spridning av ekonomisk tillväxt och för kompetensutvecklingen. I kompetensutvecklingen får stödjepunkternas högskolor och gymnasieskolor stor betydelse.

Analysen visar också på försämringar i östra Småland och Sjuhäradsbygden. Enligt analysen bedöms alltfler områden i södra Sverige bli problemområden. För att hindra verkningarna av den förutsebara strukturomvandlingen i sydöstra Sverige kan nya former för stimulans av mindre och medelstora företag behöva aktualiseras.

Långtidsutredningen talar om tre regioner i landet. Det är

- snabbväxande regioner

- långsamväxande regioner
- stagnerande regioner.

I den sistnämnda ingår såväl Kronobergs, Kalmar som Blekinge län. De framtida regionalpolitiska problemen drabbar således en stor region i sydöstra Sverige.

Det är därför viktigt, att vi till länet/regionen får sådana resurser att länet/regionen inte behöver bli ett kommande krisområde. Enligt vår mening finns det all anledning att ta ovannämnda larmrapport på allvar. För att motverka en negativ utveckling i Kronobergs län/sydöstra Sverige krävs det därför redan nu omfattande satsningar på den s.k. infrastrukturen i detta område. Vi vill för vår del särskilt peka på betydelsen av satsningar på forskning och utbildning.

Forskningsresurser vid högskolan i Växjö

Från den 1 juli 1989 finns det tre högskoleenheter i sydöstra Sverige (Kronoberg, Kalmar och Blekinge län). Högskolan i Växjö är den klart största av dessa både vad gäller anslag och antalet nybörjarplatser. Högskolan i Växjö är också den av högskolorna som har den mest omfattande forskningsverksamheten. Enligt SIND:s rapport om de små och medelstora högskolorna var den totala FoU-volymer vid dessa år 1985/86 35 milj. kr. Närmare 1/4 av denna forskning skedde vid högskolan i Växjö. Det finns därmed en betydande erfarenhet av forskning vid högskolan i Växjö. Under de senaste åren har den ökat ytterligare i omfattning, bl.a. med hjälp av medel från sparbanken Kronan.

Vid högskolan i Växjö fanns under våren 1988 fem adjungerade professorer. Hösten 1988 presenterades ett forskningsprogram med nio programområden; arbetsmarknadspolitik, datorbaserade informationssystem, didaktik, entreprenörskap och företagsutveckling, kommunikation och språk, organisationsteori, regional historia och regional utveckling, systemekonomi samt transportekonomi och materialadministration.

I grundsynen för utvecklingen i Kronobergs län slås fast att de regionala organen bör inrikta sitt arbete på "att arbeta för att högskolan i Växjö utvecklas till ett universitet med egna forskningsresurser". Detta markeras ytterligare genom att utbildning och forskning är ett av fem prioriterade nyckelområden.

Genom omfattningen på forskningsverksamheten vid högskolan i Växjö är det naturligt att Växjö blir "forskningsorten" i sydöstra Sverige. Växjö har ett stort naturligt omland med goda kommunikationer. Tillgängligheten för ett stort omland med behov av teknik- och kunskapsspridningsaktiviteter blir därmed stor. Inom en radie på 100 km från Växjö når man större delarna av Småland och Blekinge. Inom 100-km-avståndet från Växjö når man ca 720 000 invånare. Antalet invånare är i sig ointressant men det ger ändå en indikation på regionens storlek. Siffrorna visar med all önskvärd tydlighet att högskolan i Växjö får stor betydelse för hela den sydöstra landsdelen. Företagsstrukturen är relativt likartad i hela regionen. Genom att forskningsresurser lokaliseras till Växjö kommer detta också angränsande län till godo.

Även vid en avgränsning enligt mittavståndsprincipen fören ny forsknings-

enhet i sydsöstra Sverige (avgränsat gentemot universiteten i Lund, Göteborg och Linköping) visar det sig att Växjö får ett stort omland. Detta innebär att forskningsresurser i Växjö får betydelse för en stor region. Dessutom innebär detta att Växjö torde erbjuda bäst möjligheter att avlasta de forskningsenheter som finns i dag.

Möjligheterna till en fysisk utbyggnad av högskolan är mycket goda. En stor del av högskolans verksamhet finns i dag på Teleborgsområdet. Om något år kommer mer av högskoleverksamheten att lokaliseras dit genom att vissa utbildningar flyttar till teknik och forskarbyn Videum som ligger i omedelbar anslutning till högskolan. Genom kopplingen till Videum finns på sikt goda möjligheter att knyta forskningsverksamheten nära samman med regionens näringsliv. Redan i dag finns s.k. forskarrum tillgängliga och utnyttjade i Videums lokaler.

Ytterligare skäl som talar för forskningsresurser till Växjö är de synergieffekter som kan uppstå tillsammans med redan befintlig forskning vid bl.a. Emigrantinstitutet, Glasforskningsinstitutet, Lantbruksuniversitetets forskningsstation i Asa utanför Växjö och vissa företags utvecklingsavdelningar (framför allt Fläkt och Telub).

Sammanfattningsvis vill vi alltså förorda att forskningsresurser knyts till högskolan i Växjö.

Glasforskningsinstitutet

Glasforskningsinstitutet (Glafo) är en unik resurs för nordisk glasforskning. Institutet har tillsammans med Teknikcentrum i Växjö och en rad andra intressenter tagit fram ett FoU-program för svensk glasindustri, QGlas. QGlas-projektet är planerat som ett femårigt FoU-program för att fördjupa kunskaperna inom nyckelområden för såväl glasindustri som övrig industri i regionen. FoU-programmet är etappindelad och kostnadsberäknat till ca 17 milj. kr. Av dessa kostnader beräknas glasindustrin, utöver sin insats för projektledning, svara för ca 3,5 milj. kr.

I här angivna totala kostnader ingår ett elektronmikroskop på ca 2,5 milj. kr. Styrelsen för teknisk utveckling har redan ställt medel till förfogande. För att genomföra FoU-programmet, som är en viktig resurs för glasindustrins utveckling och för kompetensutvecklingen i stort i regionen, är det angeläget att särskilda medel även i fortsättningen ställs till förfogande.

Växjö glasmuseum

Växjö glasmuseum är inrymt i Smålands museum, och insamlingen av glas påbörjades redan på 1930-talet. Intresset inriktades redan från början på glas från hela landet, alltså inte bara på glas från det s.k. glasriket, som vid denna tid helt var beläget i Kronobergs län.

År 1962 invigdes det nuvarande glasmuseet. Glasbruken och Svenska glasbrüksföreningen bidrog med såväl inredning som föremål till den nya museidelen. Sedan dess har samlingarna vuxit, och museet disponerar i dag ca 25 000 föremål, verktyg och maskiner, specialbibliotek, priskuranter och kataloger, bildarkiv, akt- och klipparkiv samt en rad specialarkiv. Glassamlingen anses av många vara den största och mest representativa museiglassamlingen i världen.

Genom uppförande av en ny glasmuseibygnad i anslutning till Smålands museum till en beräknad kostnad av ca 20 milj. kr. kan en riksinstitution för det svenska glasets historia tillskapas. Genom en utbyggnad av museet kan Sverige tillvarata och visa upp en unik samling föremål ur det svenska glasets historia. Ett museum av denna karaktär stimulerar också svenska folkets intresse för svenskt glas. Vidare skulle turistnäringen gynnas, vilket i sin tur får betydelse för hela den sydöstra regionen.

Sist men icke minst: Ett utbyggt glasmuseum skulle kunna få en mycket stor betydelse för den utbildning och forskning som sker vid högskolan i Växjö.

Enligt årets budgetproposition skall 300 milj. kr. extra avsättas till kulturen under en treårsperiod. Vi föreslår att riksdagen redan nu genom ett uttalande pekar på möjligheterna att med hjälp av dessa pengar täcka en del av kostnaderna för en utbyggnad av Växjö glasmuseum. Vi vill därvid peka på uttalanden i budgetpropositionen om att en stor del av pengarna skall användas för att förstärka det regionala kulturlivet.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskningsresurser vid högskolan i Växjö,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om behovet av resurser till Glasprojektet vid Glasforskningsinstitutet i Växjö.¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om behovet av medel till en utbyggnad av Växjö glasmuseum²].

Stockholm den 24 januari 1989

Kjell Nilsson (s)

Ulla Johansson (s)

Lars Hedfors (s)

¹1988/89:N326

²1988/89:Kr.311